

Warszawa, dn. 11 grudnia 2018 r.

Adam Szłapka
Sekretarz Generalny Nowoczesnej

Sz. Pan Zbigniew Ziobro
Prokurator Generalny
Prokuratura Krajowa
ul. Rakowiecka 26/30
02-528 Warszawa

Z a w i a d o m i e n i e

o podejrzeniu popełnienia przez Grzegorza Biereckiego i inne osoby pełniące obecnie i w przeszłości funkcje w Zarządzie Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej, przestępstwa z art. 296 § 2 i 3 kodeksu karnego, polegającego na niedopełnieniu ciężącego obowiązku wynikającego z art. 42 ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, w wyniku czego doszło do wyrządzenia szkody majątkowej w wielkich rozmiarach, oraz przestępstwa z art. 231 § 2 kodeksu karnego, polegającego na niedopełnieniu obowiązku funkcjonariusza publicznego, polegającego na pełnieniu funkcji kontrolnych i nadzorczych nad Spółdzielczymi Kasami Oszczędnościowo-Kredytowymi,

Zawiadamiamy o podejrzeniu popełnienia przez Grzegorza Michała Biereckiego, Wiktora Pawła Kamińskiego, Lecha Mieczysława Lamentę, Rafała Sławomira Matusiaka, Katarzynę Dominikę Uniwersał, Tomasza Jerzego Bagińskiego, Janusza Andrzeja Ossowskiego, Zygryda Schoenhoffa i Małgorzatę Gatz przestępstwa polegającego na tym, że:

1. w okresie pomiędzy 25 września 1992 roku a 15 września 2017 roku, będąc członkami zarządu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej wbrew obowiązkom wynikającym z art. 42 i art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach

.Nowoczesna

oszczędnościowo kredytowych oraz art. 34, art. 35 p. 5) i 9), art. 36 ust. 1. art. 39 ust. 1 i art. 40 obowiązującej do dnia 26 października 2012 roku, ustawy z dnia 14 grudnia 1995 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, nie dopełnili obowiązku polegającego na:

- zapewnieniu stabilności finansowej kas, w szczególności dotyczącego udzielania kasom wsparcia finansowego ze środków funduszu stabilizacyjnego,
 - sprawowaniu kontroli nad kasami dla zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych w kasach oszczędności,
 - sprawowaniu kontroli zgodności działalności kas z przepisami prawa,
 - przeprowadzaniu lustracji kas zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze,
 - określaniu norm dopuszczalnego ryzyka w działalności kas,
 - tworzeniu funduszu stabilizacyjnego dla realizacji celów zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych w kasach oszczędności,
 - sprawowaniu nadzoru nad kasami w zakresie zgodności ich działalności z przepisami prawa i prawidłowo prowadzonej gospodarki finansowej,
2. w celu osiągnięcia korzyści majątkowej polegającej na wypłacaniu wynagrodzeń za nierzetelne wykonywanie obowiązków, oraz pobieranie nagród, premii, niskooprocentowanych pożyczek i innych świadczeń z tytułu nieprawidłowego wykonywania obowiązków i zleceń w strukturach kas oszczędnościowo-kredytowych, powszechnie zwanych SKOKami, czyli czynów określonych w art. 296 § 2 i 3 kodeksu karnego oraz art. 231 § 2 kodeksu karnego (związanego z wykorzystywaniem przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe środków publicznych).

Uzasadnienie

1. Wymienione w zawiadomieniu osoby, pomiędzy 25 września 1992 roku, a 15 września 2017 roku, pełniły lub pełnią – w różnych okresach – funkcje członków zarządu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (zgodnie z datami wpisów do Rejestru Spółdzielni i Krajowego Rejestru Sądowego):
 - Grzegorz Michał Bierecki – od 25.09.1992 do 29.10.2012 roku,
 - Wiktor Paweł Kamiński – od 25.09.1992 do 12.04.2013 roku,
 - Lech Mieczysław Lamenta – od 25.09.1992 do 12.04.2013 roku,
 - Rafał Sławomir Matusiak – od 29.10.2012 do dnia dzisiejszego,
 - Katarzyna Dominika Uniwersał – od 12.04.2013 do 5.06.2013 roku i od 16.05.2014 do 18.05.2017 roku,
 - Jerzy Tomasz Bagiński – od 12.04.2013 do 5.06.2013 roku,
 - Janusz Andrzej Ossowski – od 25.06.2013 do 16.05.2014 roku,
 - Zygfryd Schoenhoff – od 25.06.2013 do 05.01.2017 roku i od 18.05.2017 do 31.12.2018 roku,
 - Małgorzata Gatz – od 05.01.2017 do dnia dzisiejszego.
2. W okresie tym – pomimo szeroko zakrojonych kampanii informacyjnych mających na celu zbudowanie zaufania do Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Kredytowych (tzw. systemu

SKOK) – doszło w kasach nadzorowanych przez Krajową Spółdzielczą Kasę Oszczędnościowo-Kredytową (tzw. Kasę Krajową) szeregu nieprawidłowości, zaniedbań i zaniechań, które spowodowały że:

- a. do końca 2016 roku niezbędne było objęcie postępowaniami naprawczymi 31 kas, w tym Kasy Krajowej, z czego 10 Kas zobowiązanych było do realizowania programów naprawczych zaakceptowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego,
- b. w okresie od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2016 roku zlikwidowanych zostało 15 kas, z czego wobec 2 kas ogłoszona została upadłość, 7 kas zostało zawieszonych i zostały wobec nich skierowane do sądów wnioski o ogłoszenie upadłości, 6 kas zostało przejętych przez banki, 1 przez inną kasę, 2 kasy zostały połączone.

Należy przy tym podkreślić, że liczba kas została jeszcze przed końcem 2012 roku zredukowana do 55, a w sumie działania naprawcze musiały zostać wdrożone w 44 z nich. Relacje mediów, oparte o informacje członków likwidowanych wcześniej kas, informowały o bardzo poważnym prawdopodobieństwie tworzenia w wielu kasach „kreatywnej księgowości”, wyprowadzania środków na cele nie związane z zadaniami „systemu SKOK”, a także na niezgodne z przeznaczeniem wykorzystanie składek wpłacanych do funduszu stabilizacyjnego.

3. Działania prowadzone przez organy państwa, mające na celu usuwanie nieprawidłowości w kasach SKOK były kontynuowane zarówno przed jak i po 31 grudnia 2016 roku. W szczególności:

- 18 lipca 2014 roku został zawieszony przez Komisję Nadzoru Finansowego, a 29 czerwca 2016 roku została ogłoszona przez sąd upadłość SKOK Wspólnota z Gdańska,
- 11 grudnia 2014 roku został zawieszony przez KNF, a 5 lutego 2015 roku została ogłoszona przez sąd upadłość SKOK Wołomin,
- 8 stycznia 2016 roku został zawieszony przez KNF, a 31 maja 2016 roku została ogłoszona przez sąd upadłość SKOK Kujawiak z Włocławka,
- 25 lutego 2016 roku został zawieszony przez KNF, a 13 kwietnia 2016 roku została ogłoszona przez sąd upadłość SKOK Polska z Warszawy,
- 11 maja 2016 roku został zawieszony przez KNF, a 12 lipca 2016 roku została ogłoszona przez sąd upadłość SKOK Arka z Dąbrowy Górniczej,
- 22 kwietnia 2016 roku został zawieszony przez KNF, a 02 czerwca 2016 roku została ogłoszona przez sąd upadłość SKOK Jowisz z Czeladzi,
- 22 lipca 2016 roku został zawieszony przez KNF, a 29 września 2016 roku została ogłoszona przez sąd upadłość SKOK Skarbiec z Piekar Śląskich,
- 03 lutego 2017 roku został zawieszony przez KNF, a 28 lutego 2017 roku została ogłoszona przez sąd upadłość Wielkopolska SKOK z Poznania,
- 12 maja 2017 roku został zawieszony przez KNF, a 19 czerwca 2017 roku została ogłoszona przez sąd upadłość Twoja SKOK z Kędzierzyna Koźła,
- 12 maja 2017 roku został zawieszony przez KNF, a 03 lipca 2017 roku została ogłoszona przez sąd upadłość SKOK Nike z Warszawy,
- 15 września 2017 roku został zawieszony przez KNF SKOK Wybrzeże z Gdańska.
- Ponadto:
- 4 sierpnia 2016 roku wprowadzony został zarząd komisaryczny w SKOK Jaworzno w Jaworznie;
- 19 września 2016 roku wprowadzony został zarząd komisaryczny w Bieszczadzka SKOK w Sanoku;

.Nowoczesna

- 12 października 2016 roku wprowadzony został zarząd komisaryczny w Lubuskiej SKOK w Zielonej Górze;
 - 14 czerwca 2017 roku wprowadzony został zarząd komisaryczny w SKOK Rafineria w Gdańsku;
 - 29 czerwca 2017 roku wprowadzony został zarząd komisaryczny w SKOK Piast z Tychów;
4. W związku z niewypłacalnością kas objętych nadzorem komisarycznym i upadłością konieczne było uruchomienie środków z Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w wysokości:
- wobec klientów SKOK Wybrzeże z Gdańska – ponad 130 mln zł, liczba deponentów: 16 tys.;
 - wobec klientów SKOK Nike z Warszawy – ponad 124 mln zł, liczba deponentów: 17 tys.;
 - wobec klientów Twojej SKOK z Kędzierzyna Koźła – ponad 165 mln zł, liczba deponentów: 14 tys.;
 - wobec klientów Wielkopolskiej SKOK w Poznaniu – ponad 284 mln zł, liczba deponentów: 40 tys.;
 - wobec klientów SKOK Skarbiec z Piekar Śląskich – ponad 96 mln zł, liczba deponentów: 26 tys.;
 - wobec klientów SKOK Arka z Dąbrowy Górniczej – ponad 93 mln zł, liczba deponentów: 14 tys.;
 - wobec klientów SKOK Jowisz z Czeladzi – ponad 82 mln zł, liczba deponentów 17 tys.;
 - wobec klientów SKOK Polska z Warszawy – ponad 88 mln zł, liczba deponentów: 8 tys.;
 - wobec klientów SKOK Kujawiak z Włocławka – ponad 182 mln zł, liczba deponentów: 17 tys.;
 - wobec klientów SKOK Wołomin – ponad 2 240 mln zł, liczba deponentów: 74 tys.;
 - wobec klientów SKOK Wspólnota z Gdańska – ponad 810 mln zł, liczba deponentów: 107 tys.

Łączna wartość środków wypłaconych przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny jest nie mniejsza niż 4 302 mln zł, a liczba objętych tymi wypłatami osób wynosi ponad 350 tys.

5. Do tak drastycznych przypadków niegospodarności nie mogło by dojść gdyby osoby pełniące obowiązki w zarządzie Krajowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej wykonywały obowiązki ciążące na Krajowej SKOK na mocy art. 34, art. 35 p. 5) i 9), art. 36 ust. 1. art. 39 ust. 1 i art. 40 obowiązującej do dnia 26 października 2012 roku, ustawy z dnia 14 grudnia 1995 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, a następnie art. 42 i art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo kredytowych.
6. Do czynności, których wykonywania w ramach nadzoru i kontroli nad spółdzielczymi kasami oszczędnościowo kredytowymi zobowiązani byli na mocy ustawy członkowie zarządu Krajowej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej należały w szczególności:
- zapewnienie stabilności finansowej kas, poprzez stworzenie i właściwe zarządzanie funduszem stabilizacyjnym, tworzonym na podstawie obowiązku przekazywania przez kasy na rzecz funduszu od 1% do 3% aktywów kas,
 - sprawowanie kontroli nad działalnością kas, dla zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych w nich oszczędności oraz zgodności działalności kas z przepisami prawa, a zwłaszcza przeprowadzania lustracji kas na mocy przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze, polegającej:
 - a. zgodnie z treścią art. 91 ustawy na przeprowadzeniu przynajmniej raz na trzy lata lustracyjnego badania legalności, gospodarności i rzetelności całości jej działania.
 - b. między innymi na sprawdzeniu przestrzegania przepisów prawa i postanowień statutu, zbadaniu przestrzegania przez spółdzielnię prowadzenia przez nią działalności w interesie ogółu członków, kontroli gospodarności, celowości i rzetelności realizacji celów

.Nowoczesna

ekonomicznych, socjalnych oraz kulturalnych, wskazywaniu członkom na nieprawidłowości w działalności organów statutowych, udzielaniu organizacyjnej i instruktażowej pomocy w usuwaniu stwierdzonych nieprawidłowości oraz w usprawnieniu działalności organizacji,

- udział w powoływaniu i opiniowaniu, w związku z pełnieniem przez członków zarządu Krajowej SKOK w organach statutowych poszczególnych kas, oraz na podstawie umów wzajemnych zawieranych przez Krajową SKOK z poszczególnymi kasami, osób pełniących funkcje w organach statutowych kas, a także wyciąganie konsekwencji wobec osób pozostających we władzach kas, które nie spełniały kryteriów ustawowych (w szczególności rękojmi ostrożnego i stabilnego zarządzania kasą), w tym osób którym Komisja Nadzoru Finansowego odmówiła zatwierdzenia na stanowiskach prezesów kas (dotyczyło to przynajmniej prezesów 13 kas, w tym prezesa Kasy Krajowej i prezesa SKOK Wołomin - w szczególności należy zwrócić uwagę na fakt odmowy przez KNF, 26 sierpnia 2014 r. zatwierdzenia prezesa SKOK Wołomin, od której to decyzji odwoływała się rada nadzorcza kasy, umożliwiając tym samym negatywnie ocenionemu prezesowi kontynuowanie przestępczej działalności. Należy zwrócić także uwagę, że do udziału na prawach strony, do postępowań w sprawie zatwierdzenia prezesów kas, w postępowaniach przed KNF dopuszczana była Krajowa SKOK popierająca stanowisko poszczególnych kas, a wobec decyzji KNF z 26 sierpnia 2014 roku zajęła bardzo stanowcze stanowisko sprzeciwiające się uchwale Komisji).
- 7. Można mieć wrażenie, że czynności te były wykonywane w sposób niewłaściwy, z zaniedbaniem obowiązków czy wręcz zaniechaniami, a wykonywanie ich w sposób pozorny i nieskuteczny służyło nie tyle dbaniu o bezpieczeństwo powierzonych kasom oszczędnościom ich członków, ile zachowaniu własnej pozycji/funkcji w strukturze, dostępowi do profitów wynikających z pełnienia w kasach funkcji decyzyjnych, ukrywaniu zagrożenia konfliktem interesów, czy wręcz nieuczciwej konkurencji w przypadkach, gdy któryś z członków władz statutowych Krajowej SKOK, lub innych kas był jednocześnie współnikiem, udziałowcem albo akcjonariuszem innego podmiotu gospodarczego, który świadczył lub świadczy odpłatnie usługi na rzecz szeroko pojętego „Systemu SKOK”.
- 8. Należy jednocześnie zauważyć, że: zawieszenia kas, wprowadzanie zarządów komisarycznych, ogłaszanie upadłości, czy przejęcia przez inne podmioty (także inne kasy) miały miejsce niezależnie od faktu czy tzw. „System SKOK” był pod nadzorem Komisji Nadzoru Finansowego (od 2012 roku), czy jedynie pod wcześniejszym nadzorem Krajowej SKOK („Kasy Krajowej”). Wymaga podkreślenia, że wprowadzenie nadzoru Komisji Nadzoru Finansowego nie spowodowało uchylecia art. 42 ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (przypominamy jego pełną treść: „Celem działalności Kasy Krajowej jest zapewnienie stabilności finansowej kas, a w szczególności udzielanie kasom wsparcia finansowego ze środków funduszu stabilizacyjnego, oraz sprawowanie kontroli nad kasami dla zapewnienia bezpieczeństwa zgromadzonych w nich oszczędności oraz zgodności działalności kas z przepisami prawa.”).

Tym samym należy stwierdzić, że odpowiedzialność zarządu Kasy Krajowej SKOK jest nie mniejsza niż Komisji Nadzoru Finansowego za nadzór nad poszczególnymi kasami, a biorąc pod uwagę długotrwałość nadzoru wewnętrznego (od września 1992 roku), współtworzenie i doskonałą znajomość systemu, udział w powoływaniu osób pełniących w poszczególnych kasach funkcje

zarządcze i niereagowanie na sygnały o nieprawidłowościach – także ze strony niektórych zarządów kas (m.in. SKOK im. Stefana Wyszyńskiego z Wrześni, SKOK Sezam ze Szczecina, SKOK Stowarzyszenia Rodzin Katolickich z Gdańska, SKOK Świętego Antoniego z Sopotu, a także inne przypadki udokumentowane przez Podkomisję Nadzwyczajną do spraw realizacji ustaw o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych Sejmu VII kadencji oraz Parlamentarny Zespół ds. wyjaśnienia nieprawidłowości w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych oraz Krajowej Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej, działający od 7 lipca 2017 roku w Sejmie VIII kadencji) i środków masowego przekazu – niewątpliwie większa.

9. Dodatkowo zaznaczenia wymaga fakt, że na Kasie Krajowej spoczywa ciężar i obowiązek przeciwdziałania wykorzystaniu swojej działalności dla celów mających związek z przestępstwami, o których mowa w art. 165a lub art. 299 kodeksu karnego (określanymi jako „pranie pieniędzy”). Trzeba zwrócić uwagę, że w niektórych przypadkach nieprawidłowości stwierdzonych w poszczególnych kasach, członkom władz przedstawione były zarzuty związane właśnie z „praniem pieniędzy” (w szczególności w SKOK Wołomin). Oznacza to, że władze Krajowej SKOK nie wykazywały należytej staranności nie tylko w związku z ustawowym obowiązkiem wynikającym z art. 42 ustawy o SKOK, ale również należytej staranności związanej ze zwalczaniem i przeciwdziałaniem tej szczególnie niebezpiecznej formy przestępstwa jaką jest „pranie pieniędzy”.
10. Proceder związany z „praniem pieniędzy” w SKOK Wołomin trwał na długo przedtem, zanim „System SKOK” został objęty nadzorem KNF. Śledztwo związane z nieprawidłowościami w tej kasie zostało wszczęte w 2011 roku, a objęte nim zdarzenia miały miejsce wiele miesięcy wcześniej. Tymczasem według znanych mediom informacji (np. Gazeta Wyborcza z 7 grudnia 2018 roku: Witold Gadomski „Harmonogram działań w sprawie SKOK-u Wołomin. Wszystko co musisz wiedzieć.”) informacje o budzącej wątpliwości sytuacji w SKOK Wołomin docierały do Kasy Krajowej od 2008 roku. Zarząd Kasy Krajowej nie podjął jednak nie tylko żadnych działań o charakterze naprawczym, ale wręcz przeciwnie przyznał w 2011 roku (w trakcie Krajowej Konferencji SKOK, we Wrocławiu, w dniach 13-14 czerwca), prezesowi zarządu SKOK Wołomin Mariuszowi G., nagrodę Feniksa dla „najlepszego menedżera roku” (nagroda jest uważana w „Systemie SKOK” za najbardziej prestiżową, jej laureatami byli między innymi Prezydent Lech Kaczyński, Marszałek Sejmu Maciej Płażyński i wicepremier Przemysław Gosiewski), co może świadczyć nie tylko o lekceważeniu przekazywanych sygnałów, ale również o braku woli i skutecznych procedur niezbędnych dla przeprowadzenia kontroli.
11. Podsumowując przytoczone powyżej dane można stwierdzić, że niefrasobliwość i niegospodarność zarządu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo Kredytowej, czyli wyżej wymienionych osób spowodowała konieczność wypłaty deponentom „Systemu SKOK” co najmniej 4 miliardów 305 milionów złotych z ze środków Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, w których gromadzeniu uczestniczyli w przeważającej większości klienci banków, a jedynie w niewielkim stopniu klienci SKOK-ów.

Nie mniej istotne jest, że przypadki upadłości kas oszczędnościowo-kredytowych mogły podważyć zaufanie klientów do instytucji finansowych w ogóle, a do systemu bankowego w szczególności. Straty z tego tytułu są niewymierne, niemniej w perspektywie budowy zaufania do instytucji finansowych inwestujących w polską gospodarkę – ogromne.

12. Dodatkowo trzeba stwierdzić, że spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe korzystały ze środków publicznych co najmniej w ten sposób, że korzystały ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób prawnych, ponieważ na mocy art. 3 ust 2 ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych prowadziły formalnie działalność niezarobkową, która w rozumieniu art. 12 ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych nie mogła służyć wytwarzaniu przychodu podlegającemu opodatkowaniu na mocy ustawy.

Ponadto członkowie zarządu Krajowej SKOK byli uprawnieni na mocy ustawy do zatwierdzania sprawozdań finansowych kas, kwartalnych sprawozdań, wydawania opinii – między innymi w sprawach organizacyjnych i programów postępowania naprawczego oraz podejmowania decyzji w zakresie udzielenia lub odmowie udzielenia pomocy z funduszu stabilizacyjnego. Z kolei na podstawie Statutu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo Kredytowej przyjętego uchwałą z dnia 22 września 2016 roku, zmienionego 27 czerwca 2017 roku do kompetencji członków zarządu należy przyjmowanie członków Kasy Krajowej, określanie wysokości współczynnika regulującego wysokość składki kas na rzecz Krajowej SKOK, oraz zobowiązanie do wnoszenia składek nadzwyczajnych, prowadzenie (w tym skreślanie członków) rejestru członków Kasy Krajowej.

Podsumowując opisane powyżej kompetencje można stwierdzić, że tego rodzaju działalność, polegająca między innymi na dysponowaniu środkami pozyskanymi z tytułu zwolnionej z opodatkowania działalności (a więc korzystania z pomocy publicznej jako ulgi podatkowej), spełnia kryteria określone w art. 115 § 19 kodeksu karnego jako określające osobę pełniącą funkcję publiczną w zakresie czynności określonych lub uznanych przez ustawę jako związane z dysponowaniem środkami publicznymi oraz uprawnione wydawania decyzji administracyjnych. (Poradnik antykorupcyjny dla urzędników, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Warszawa 2011).

W związku z ewidentną, rażącą szkodliwością społecznie działalnością wymienionych osób występujemy o podjęcie postępowania karnego mającego na celu wyjaśnienie okoliczności niedopełnienia obowiązków ciążących na członkach zarządu Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo Kredytowej, a także ściganie z całą surowością sprawców czynów noszących znamiona art. 296 § 2 i 3 oraz 231 § 2 kodeksu karnego popełnionych na szkodę członków/deponentów „Systemu SKOK” oraz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Aleksi Szygła